

Põlvkondade järjepidevus vabaduse kaitsel

Pöördun teie poole, lugupeetud märtsiküüditamise ohvrid ja leinajad, kõik okupantide represseivpoliitika ohvrid, aga eelkõige meie noored sõbrad, kellele on tähtis meie rahva minevik.

Lubage mul Eesti Memento Liidu poolt avaldada kaastunnet nii ohvritele kui leinajatele!

1949. aasta 25. märtsi varahommikul Eestis, Lätis ja Leedus alanud massiküüditamise käigus saadeti Eestist Venemaale üle 20 tuhande inimese, nendest olid üle 70% naised, lapsed ja vanurid. See on Nõukogude Liidu okupantide ja nende kohalike käsilaste aegumatu inimsusevastane kuritegu.

Oleme tänulikud kõigile repressiooniohvrite abistajatele läbi aegade. Leidus neid, kes infotades aitasid põgeneda küüditamise eest. Paljud head inimesed on korduvalt abistanud küüditatute lapsi. Eestisse jäänud isikud, kes ise olid sageli kehvast olukorras, saatsid küüditatutele pakke Siberisse. Oli inimesi, kes Eestisse tagasi põgenenud ja hiljem tagasi pöördunud repressiooniohvriteid abistasid töökoha ja elukoha leidmisel. Ka täna pole õigusliku järjepidevuse alusel taastatud Eesti Vabariiki represseeritud unustanud.

Eriline tänu kuulub meile appi tulnud noortele MTÜ-st Tulipisar, Eesti Noorteühenduste Liidust ja Eesti Üliõpilaskondade Liidust. Suur tänu noorhärira Tanel Tsirgule.

25. märtsil 2011. a süüdatud küünlad Tallinas Vabaduse väljakul, Tartus Raekoja platsil, kogu Eestis ja erinevates linnades üle maailma on sõnum põlvkondade järjepidevusest vabaduse kaitsel. Me mälestame ja leiname ohvreid ega unusta minevikku. Me ei luba, et 1941. aasta juuniküüditamine, 1949. aasta märtsiküüditamine ja teised õudused korduksid!

Eestlaste soov rahvana püsima jääda oma ajaloolisel kodumaal on eestlaste kollektiivne inimõigus!

Enn Tarto

Eesti Memento Liidu juhatuse esimees

25. märtsil 2011

Fotod: Rein Muhu

1949. aasta märtsiküüditamise leinapäev Tartus ja Tartumaal

*Enn Tarto
Eesti Memento Liidu juhatuse
esimees*

Juba 25. märtsi hommikul süüdati leinaküünlaid kodudes, kalmistutel, paljude mälestusmärkide juures.

Kell 12 koguneti EELK Tartu Pauluse kirikusse Riia tänaval. Kõlasid kirikukellad. Traditsioonilisele lippude sissetoomisele järgnes leinajumalateenistus. Väga südamliku teenistuse viisid läbi praost Joel Luhamets ning tema poeg, kirikuõpetaja Kristjan Luhamets.

Kell 12.45 kogunesid leinajad kiriku ette. Lippude lehvides liiguti rukkilille mälestusmärgi juurde, mis ümbritseti põlevate küünaldega.

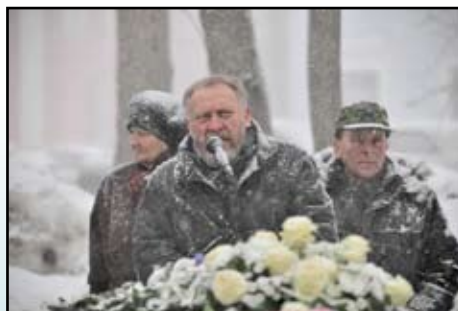
Kell 13 algas rukkilille juures mälestus- ja leinapäev, mille korraldajaks oli MTÜ Tartu Memento. Vastutavaks isikikuks oli Enn Tarto.

Leinaüritus algas Eesti Vabariigi hünni laulmisega, seejärel leidis aset Tartu Memento ja Eesti Memento Liidu juhatuse esimehe Enn Tarto sissejuhatav sõnavõtt.

Seejärel sai sõna ja asetaski pärja minister Tõnis Lukas.

Lühisõnavõttudega esinesid

ja pärja asetaski Tartu linnavolikogu ja linnavalitsuse esindajad, maavalitsuse esindajad, erakondade esindajad. Pärja asetaski Eesti Kaitseväge poolt kolm ohvitseri. Leinajad olid pisarateni liigutatud, kui ohvitserid kinnitasid,

et nad on valmis relvastatud vastupanu osutama, et mineviku õudused ei korduks. Pärja, leinalilli, küünlaid asetaski mementolased, vabadusvõitlejad, kaitseliitlased ja teised. Võeti sõna, lauldi leinalaule.

Üritus lõppes kell 14. Osa rah-

vast sõitis Elvasse, kus toimusid leinaüritused alates kella 15st.

Tartus kogunesid represseeritud, meie toetajad, noored ja vanad Raekoja platsile. Algas põlevate küünalde asetamine. Kulus üle tunni aja ja Raekoja platsil põles umbes 22 tuhat küünalt. Küünaldemeri jättis rahvale sügava mulje. See sündmus läheb ja jääb Eesti ajalukku.

Veelkord tänan Tartu Memento poolt küünalde asetajaid. See oli noorte kingitus. Ilma noorteta poleks me selle suure tööga hakkama saanud.

Fotod: Kristjan Teedema

Memento Harjumaa Ühendus tähistas märtsiküüditamise aastapäeva

*Heidi Ivask
Memento Harjumaa Ühendus*

Memento Harjumaa Ühendus tähistas märtsiküüditamise aastapäeva kogunemisega mälestuskivi juurde 25. märtsil kell 17.00. Päevakohase sõnavõtuga esinesid Keila linnapea hr Ta-

nel Mõistus, Keila linnavolikogu liige hr Ago Kokser, Memento Harjumaa Ühenduse aseesimees Heidi Ivask ja Memento liige Anne Kullamaa.

Lahkunuid mälestati leinaseisakuga ning süüdati nende mälestuseks küünlad ja asetati lillekimbud. Seejärel koguneti Keila jaamakohvikusse, kus

kohvilauas meenutati eelmisel aastal läbiviidud üritusi ja arutati läbi uue aasta omi. Kogunemisel osales 40 inimest.

Fotod: MTÜ Tulipisar

25. märts Läänemaal

Arnold Aljaste

Märtsiküüditamise 62. mälestuspäev Läänemaal algas mementolastele, nüüdseks juba traditsiooniliselt, mälestuspalvusega Toomkiriku Emaaltari juures. Emaaltarist, mille ees on laegas Siberist toodud mullaga ja mis oli tellitud Heino Noore poolt, mälestamaks tema Siberis hukkunud ema, on saanud mälestusaltar kõigile aegumatu inimesusevastase kuritöö ohvritele. Mälestuspalvuse viis läbi praost Tiit Salumäe, kõnelesid Läänemaa Memento juht Arnold Aljaste ning Ridala Ajaloo Seltsi eestvedaja Heiki Magnus. Sümbolisel haul süüdati küünlad hukkunute mälestuseks. Mementolased jätkasid mälestuste heietamist restoranis Tsentraal klaasikese veini seltsis.

Õhtul koguneti raudteejaama vaatama teatraliseeritud etendust „Minekutee“, mille oli lavastanud Marina Sillaste SEE teatriga ja mille abijõududes löid kaasa Läänemaa Kaitseliit ja võimlemisklubi Kirke. Konsultandina ametis olnud ajaloolase Mati Mandeli arvates võiks kohendatud etendusest saadagi igakevadine traditsioon, kuna Haapsalu jaam on parim lava, kus selleteemalist näidendit etendada. Ta lisas: „On ju need karmid ajad uutele põlvkondadele täiesti tundmatu maailm, mida aga meie rahvas küll kunagi unustada ei tohi!“

PLAANIMAJANDUS

*Robert Looga
(Tööpataljonlaste Ühingu liige)*

Keset unetunde öisi
Ustel, aknail klopiti
Ja siis nutvaid lapsi, naisi
"Musta Ronka" topiti.

Räuskasid siis püssimehed,
Üks neist oli õige noor,
Karjus, teisi järgi tehes:
„Roni üles, vana hoor!”

Tulvil nuttu, sõimu, püsse,
Auto hakkas liikuma,
Kuni kadus pimedusse
Küla vaikis nii kui maa...

Paksus metsas kaevat augud,
Sinna auto seisma jäi.
Varsti kõlasid ka paugud,
Komnoor ohvreid juurde tõi.

Kui sai tühjaks nuttev koorem,
Tapjad suitsu tegid nüüd,
Küsis see, kes kõige noorem:
"Mis siis oli nende süüd?"

"Ah, sel kuul jäi plaanist
puudu,
tekkis pahanduste oht,
tuli leida, mis veel puudu,
küla oli lähim koht..."

Märtsiküüditamise mälestus- ja leinapäev Võrumaal

*Hans Sissas
Memento Võrumaa Ühenduse esimees*

62 aastat peale märtsiküüditamist kogunes Memento Võrumaa Ühenduse eestvõtmisel Võru kalmistule represseeritute mälestussamba juurde ligi 50 inimest, tähistamaks 1949. aasta 25. märtsi küüditamise mälestus- ja leinapäeva. Osavõtjaid oli nii 1941. kui ka 1949. aasta küüditamise läbi kannatada saanute hulgast. Minutilise leinavaikusega mälestati saatusekaaslasi, kes jäid Siberimaa mulda.

Memento Võrumaa Ühenduse esimees Hans Sissas tänas kõiki kokkutulnuid ning soovis tervist ja vastupidavust, et me kõik ikka ka edaspidi leiaksime endas jõudu ja jaksu sellel päeval kokku tulla ja kohtuda. Ettekandja toonitas leinapäeva kõnes, et ükskõik kust tollase Võrumaa vallast küüditatu pärines,

jõudis ta ikka ühte Taara kasarmute taga metsas seisva ešeloni vagunitest. Teekond Siberisse oli pikk ja kurnav, mitmed surid teel. Ettekandja tõi välja, kui paljud sellel päeval Võrumaalt ja üle Eesti Siberi-tee jalgade alla said, missugune oli küüditatute koosseis, kui palju oli mehi, naisi, lapsi.

Maavanem Andres Kõiv toonitas, et küüditamised jätsid eesti rahva hinge sügava haava, millest paranemine ja kosumine nõuab inimõlvi. „Kulus aastaid, kui jõudsite tagasi kodumaale. Te ei olnud murdunud, vaid jätkasite oma perega uuesti elu ja seda taas algusest,“ ütles maavanem. Temagi soovis kokkutulnutele jõudu, tervist ja vastupidavust.

Siberis sündinud noormehe Silver Silla ema hoidis alles oma Siberi-kaaslase luuletused, meeldiv

oli neid mälestuspäeval kuulata. Monumendi jalamile jäid päeva meenutama pärjad, lilled, süüdatud küünlad. Osa kokkutulnuid jätkas möödunud raskete päevade meenutamist ühises teelauas. Linnavalitsuse ja pressisindajaid mälestuspäeval ei osalenud, vist segasid peaaegu ürituse lõpul alanud suur lumesadu ja tuisk.

Kõigisse kokkutulnuisse jäi lootus, et kohtume järgmisel aastal samas jälle.

Tööpataljonlaste ühing

*August Kondoja
Tööpataljonlaste Ühingu juhatuse
esimees*

Eesti Memento Liitu kuuluva Tööpataljonlaste Ühingu juhatuse on tähistanud märtsiküüditamise aastapäeva igal aastal osalemisega leinatalitusel, mille korraldab Memento Rakvere Ühing Rakvere tammikus represseeritute mälestusmärgi „Okaskroon“ juures. Ka käesoleva aasta 25. märtsil osales seal Tööpataljonlaste Ühingu

juhatuse esinemas sõnavõtte ja asetades repressiooniohvrite mälestuseks leinalilled kimbu. Juhatuse osales koos teiste mementolastega ka Rakvere kirikus toimunud leinatalitusel.

Tööpataljonlaste Ühing osales aastail 1989-1991 aktiivselt 1940.-1950. a repressioonides ja sõjas hukkunute mälestuskompleksi rajamisel Vinni vallas Viru-Jaagupi alevikus. Rajamise algatas tollaegne Viru-Jaagupi koguduse pastor Madis Oviir. Igal aastal oleme ka selle mälestusmärgi juures tähis-

tanud märtsiküüditamise aastapäeva, kuid käesoleval aastal jäi seal leinatalitus pidamata - mälestusmärk oli lootusetult lumme tuisanud. Sama olukord valitses ka Tudu kalmistul represseeritute mälestuskivi juures. Viru-Jaagupis ja Tudus korraldame mälestustalituse kindlasti juuniküüditamise 70. aastapäeva tähistamiseks, samuti osaleme selle päeva tähistamisel Rakveres.

Märtsiküüditamise üritused Rakveres

*Aino Kiiver
Memento Rakvere Ühing
Juhatusesimees*

Memento Rakvere Ühingu korraldusel koos Tööpataljonlaste Ühingu ja Lääne-Virumaa Endiste Poliitvangide Ühinguga viidi 25. märtsil 2011 Rakveres läbi mälestusüritused.

Kell 11.00-11.30 osales umbes 50

inimest tammikus okaskrooni mälestusmärgi juures leinakimpude asetamisel ja küünalde süütamisel.

Kell 12.00-13.00 toimus keskpäevalpalvus Rakvere Kolmainu Kirikus. Palvusel osales umbkaudu 100 inimest.

Kell 13.00-15.00 oli kohvikus Puhkepaik mälestuslõuna 35 inimese osalusel.

Üritusest võtsid osa ka maavanem Einar Vallbaum, linnapea Andres Jaadla ja siseminister Marko Pomerants. Kohal oli ka ajalehe Virumaa Teataja korrespondent ja 26. märtsi lehes avaldati nupp koos fotoga üritusest tammikus ja okaskrooni juures. Fotod üritustest saadeti ka meiliaadressile liit@memento.ee.

Eesti Memento Liidu 2011. aasta tööplaan

1. Üldkoosolekud	1 kord
2. Juhatuse koosolekud	3 korda
3. Toimkondade töökoosolekud	vastavalt vajadusele
4. Taotluste esitamine ERAF-ile ja teistele rahastajatele	pidev
5. Liikmeskonnaga tegelemine	pidev
5.1. asjaajamisküsimustes	vastavalt vajadusele
5.2. finantsküsimustes	vastavalt vajadusele
6. Eesti Memento Liidu programmilise tegevuse välja töötamine 2011.-2015. a	2011 I p-a vastava toimkonna kaudu
7. Riiklike leinapäevade ürituste korraldamine, kohtadel osalemine	25.03.2011, 14.06.2011
7.1. Teemaatiline ajalookonverents „Juuniküüditamine 70” Tartus	04.06.2011 koostöös ERM-iga
8. Osalemine vabariiklikel kokkutulekutel	vastavalt toimumisajale
8.1. poliitvangide	
8.2. vabadusvõitlejate	
8.3. teiste ühenduste	
9. Pilistveres natsismi- ja kommunismiohvrite mälestuspäeva korraldamine	23.08.2011 koos vabariigi valitsusega
10. Koolitused piirkondade viisi	vastavalt graafikule
10.1. Lõuna-Eesti regioon (Valga, Võru, Tartu, Jõgeva, Viljandi, Järvamaa)	
10.2. Ida-Eesti (Narva, Alutaguse, Rakvere)	
10.3. Lääne-Eesti (Haapsalu, Hiiumaa, Saaremaa)	
10.3. Tallinn (Tallinn, Harjumaa)	
11. Koostöö süvendamine ja laiendamine teiste institutsioonidega	pidev
12. Memento Teataja väljaandmine	2 korda aastas

Eesti Memento Liidu 2011. aasta eelarve

Nimetus	Summa EUR
Personalikulud	
Põhitöötajate töötasud	5 560,31
Sotsiaalmaks	1 834,90
Töötuskindlustusmaks 1,4 %	77,85
Personalikulud kokku	7 473,06
Majandamiskulud	
Koosolekute läbiviimiskulud	191,73
Bürookaubad	229,19
Paberkaubad, trükised, raamatud	95,87
Ajalehed, ajakirjad	38,35
Paljundus- ja printimiskulud	63,91
Postiteenused	63,91
Teavituskulud - info avaldamine, kuulutused	191,73
Sideteenused (telefon, internet)	1 086,50
Lähetuskulud (juhatuse esimehe)	447,38
Koolituskulud	127,82
Ruumide rendikulud Endla 4	3 003,85
Transporditeenused, sh. isikl. auto komp. 7 000.-	703,03
Infotehnoloogiakulud - serveri rent, kodulehekülje täiustam.	255,65
Inventari soetamine, hooldus ja remont (EML lipp)	255,65
Pangateenused	63,01
Majandamiskulud kokku	6 817,58
Tegevuskulud kokku	14 290,64
Projektitoetused kokku	17 256,15
sh. Pilistvere	3 195,58
Ajalookonverents Tartus	6 391,17
Memento Teataja 2 korda	3 195,58
EML aktiivi kohtumine Läti või Leedu repr. organisats.	1 597,79
Represseeritute üleriigilise kokkutuleku korraldamine	2 876,03
EML ühingutele tegevustoetused	10 864,98
EML ühingutele projektitoetused	54 094,82
sh. Tallinna Represseeritute Registri Büroo	35 151,41
EML ühingutele	18 943,41
Reserv	3 195,58
Eelarve kokku	99 702,17

Enn Tarto
 Eesti Memento Liidu juhatuse esimees
 telefon: 626 3200, e-post: liit@memento.ee
 Laine Pernik
 sekretär-raamatupidaja

Pensionist maksuvaba tulu mahaarvamine

Igal inimesel on õigus üldisele maksuvabale tulule suuruses 1728 eurot (27 000 krooni) aastas ehk 144 eurot (2250 krooni) kuus. Samuti on pensionäridel lisaks pensioni osas õigus täiendavale maksuvabale tulule 2304 eurot (36 000 krooni) aastas ehk 192 eurot (3000 krooni) kuus. Kokku on pensionäridel õigus saada tulumaksuvaba tulu 4032 eurot (63 000 krooni) aastas ehk 336 eurot (5250 krooni) kuus.

Kui pensionär täiendavalt tulumaksu juurde maksuma ei pea, siis tuludeklaratsiooni esitamise kohustusteiole. Tuludeklaratsiooni esitamise kohustus on näiteks juhul, kui maksuvaba tulu on arvestatud topelt. Soovitus on tuludeklaratsioon esitada juhul, kui maksuvaba tulu ei ole aasta kestel täies ulatuses arvesse võetud või kui maksuvaba tulu avaldust ei ole tehtud ning seetõttu on tulumaks kinni peetud.

Kui pensioni summa on:

• **kuni 2304 eurot (36 000 krooni) aastas ehk 192 eurot (3000 krooni) kalendrikuus, siis:**

töötava pensionäri pensionit tulumaksuga ei maksustata. Maksuvaba tulu avaldus tuleks esitada tööandjale. Juhul, kui avaldust ei ole esitatud tööandjale, siis on soovitatav esitada tuludeklaratsioon Maksu- ja Tolliametile.

mittetöötava pensionäri pensionit tulumaksuga ei maksustata.

• **rohkem kui 2304 eurot (36 000 krooni) aastas ehk 192 eurot (3000 krooni) kalendrikuus kuni 4032 eurot (63 000 krooni) aastas ehk 336 eurot (5250 krooni) kalendrikuus, siis:**

töötav pensionär esitab maksuvaba tulu avalduse kas tööandjale või elukohajärgsele pensioniametile. Tuludeklaratsioon on soovitatav esitada, kui palk on alla 144 euro (2250 krooni) kalendrikuus ja maksuvaba tulu avaldus on esitatud tööandjale või avaldust ei ole üldse esitatud.

mittetöötav pensionär esitab maksuvaba tulu avalduse elukohajärgsele pensioniametile. Juhul, kui avaldust ei ole esitatud, siis on soovitatav esitada tuludeklaratsioon Maksu- ja Tolliametile.

• **üle 4032 euro (63 000 krooni) aastas ehk 336 eurot (5250 krooni) kalendrikuus, siis:**

töötav pensionär esitab maksuvaba tulu avalduse kas tööandjale või elukohajärgsele pensioniametile. Juhul, kui avaldust ei ole esitatud, siis on soovitatav esitada tuludeklaratsioon Maksu- ja Tolliametile.

mittetöötav pensionär esitab maksuvaba tulu avalduse elukohajärgsele pensioniametile. Juhul, kui avaldust ei ole esitatud, siis on soovitatav esitada tuludeklaratsioon Maksu- ja Tolliametile.

NB! Summad kroonides keh-tisid aastatel 2008 – 2010.

Seda, kas avaldus on pensioniametile esitatud, palume täpsustada Sotsiaalkindlustusametiga infotelefonil 16106. Lisainformatsiooni pensionite osas saab ka Sotsiaalkindlustusameti kodulehelt www.ensib.ee/. Samuti soovitame esitada avalduse pensioniametile, kui Teie ei ole seda teinud.

Need isikud, kes peavad/soovivad esitada tuludeklaratsiooni, saavad seda esitada tagantjäre 3 aasta eest (2008.-2010. a). Täiendavat infot tulude deklareerimise kohta saab Maksu- ja Tolliameti kodulehelt <http://www.emta.ee/tuludeklareerimine>, infotelefonilt 1811 või e-posti aadressilt fyysisik@emta.ee.

Sotsiaalkindlustusamet

Piiskop ja märter

*Eduard Profittlich Eestis
1930-1941*

Tänavu tähistame piiskop Eduardi küüditamise 70. aastapäeva. Kuna Jumal kutsus oma ustava sulase koju 1942. a peetripäeval, tuletagem täna meelde tema elukäiku. Esialgu saame küll anda ainult osaliselt dokumenteeritud ülevaate, sest E. Profittlichi isiklik arhiiv on kadunud, kuid käimasolev kanonisatsiooniprotsess toob kindlasti uusi andmeid. Siinkohal anname veidi täiendatud kujul lühikokkuvõtte, mis ilmus ajakirjas Kleio nr 2/1997 koos viidetega tollal teadaolevatele allikatele.

Paater Eduard Profittlich sündis 11. septembril 1890 Birresdorfis Reinimaal. Jeesuse Seltsi (lad Societas Jesu) liikmena, kuhu kuulus aastast 1913, saadeti ta 1930. a tollaegse Eesti Apostelliku Administratuuri teenistusse tavalise kogudusepreestrina oma ordu Saksa provintsi korraldusel. Meie katoliiklaste hulgas leidis tollal rohkem poola ja saksa kui eesti kodukeelega isikuid; isa Eduard valdas hästi nii saksa kui ka poola keelt. Eesti apostellikuks administraatoriks oli siis ülempiiskop Antonino Zecchini, kes vajab abi, sest tal oli ülesandeid ka Lätis ja Leedus. Nii juhtuski, et paavst Pius XI nimetas juba 1931. a mais isa E. Profittlichi Eesti apostellikuks administraatoriks, sisuliselt seega katoliku koguduste peaks kogu Eesti Vabariigi territooriumil. Selles ametis sai ta tegutseda kümme aastat.

Suhteliselt väikese karja uus ülemhingeekarjane püstitas endale üsna suured sihid: ehitada üles kirik, mis oleks vaimseks koduks Maarjamaa katoliiklastele ning võiks õigustatult kanda *eesti kiriku* nime. Neid eesmärke ei olnud antud olukorras võimalik saavutada kümne aastaga, kuid kuna uus hingeekarjane oli andekas ja agar töömees, jõudis ta temale antud lühikese aja

jooksul üllatavalt palju ära teha.

Koguduste võrgu loomine

Eestis asuvad katoliiklased elasid küll peamiselt linnades, kuid enam-vähem elujõulised olid ainult

Tallinna ja Tartu kogudused. Kuidas võimaldada mujal asuvatele väikestele gruppidele parem kontakt kirikuga?

Selleks oli kõigepealt vaja rohkem vaimulikke, ent ka koguduste ümberkorraldamist. Töö läks korra: kui 1930. a oli Eestis ainult kolm kogudust kahe vaimulikuga, tegutses aastal 1939 juba kümme

kogudust 14 vaimulikuga, peale nende veel 5 orduvenda ja 15 nunna. Muidugi nõudis abiliste värbamine palju aega ja vaeva juba E. Profittlichi oma orduvendade, veel enam aga nunnade (kokku neljast eri ões-konnast) ja kaputsiini-de osas. Aega ja vaeva nõudis peale selle veel uute koguduste majandusliku toimetuleku kindlustamine, milleks tuli samuti hankida vahendeid välismaalt. Välismaareise tuli kirikupeal teha mitmeid, ametiasjus (Vatikan), naabermaade kirikueluga tutvumiseks (Soome, Rootsi), eukaristlikul kongressil osalemiseks (Ungari) ja iga-aastase eriravi saamiseks (Saksamaa).

„Poola kirikust“ eesti kirikuks

Iseseisva Eesti esimesel kümnendil kutsuti meil katoliku kirikut üldiselt *poola kirikuks*, mida ta väliselt oligi. Selle muutmine *eesti kirikuks* ei meeldinud mitte-eestlastest usklikele, olgugi et uus ülemhingeekarjane andis neile head eeskju, asudes otsekohe eesti keelt õppima ning peatselt ka eesti keeles jutlustama. Õnneks

oskas ta kõigisse mõistvalt suhtuda, mis hoidis ära tõsisemate probleemide tekkimise.

Tagasivaates kaldungi E. Profittlichi tegevuse tähtsaimaks aspektiks pidama hingekarjasetööd. Nende arvates, kes teda tundsid, oli ta hea karjane, kelle nõu ja tuge käisid otsimas paljud mittekatoliiklased ning isegi ateistid. Eriti hinnati tema võimet oma vestluskaaslase probleeme tõsiselt võtta ja neisse süveneda. Olgugi et ta ise hoidus proselütismist ja manitses oma kaastöölisi sellest hoiduma, sigines tema ümber eestlastest konvertiite (nt Alma ja Nikolaus Sarre, Ignace Lepp, Aleksander Kurtna).

Eestikeelse katoliikliku trükisõna loomine

Uue administraatori üheks tähtsamaks tegevusväljaks kujunes maakeelne katoliiklik trükisõna, mida enne tema saabumist tegelikult polnudki. Puudus isegi katekismus, perioodilisest väljaandest rääkimata.

Juba 1931. a andis E. Profittlich välja katoliku katekismuse, aasta hiljem palve- ja lauluraamatu „Au olgu Jumalale“, aastal 1933 hakkas ilmuma esimene eestikeelne katoliiklik ajakiri Kiriku Elu, aastal 1935 veel teinegi, idakirikute küsimustele pühendatud Ühine Kirik. Aastal 1935 alustas tegevust katoliku kiriku oma trükikoda Tartus, kus 1940. aastal hakati trükkima katoliiklikku Uue Testamendi tõlget. Enne trükikoja konfiskeerimist Nõukogude võimu poolt jõudsid ilmuda Matteuse ja Markuse evangeeliumid, Luuka evangeeliumist aga alles esimesed korrektuurpoognad.

Katoliikliku trükisõna loomisel tuli administraatoril enesel töötada ka vaimuliku ajakirjanikuna. Ajavahemikul 1933-1940 ilmus tema sulest vähemalt 127 eestikeelset artiklit ja üks raamat: „Ristiusu olemusest. Kas katoliku või luteri

kristlus?“. Mõnede artiklite pealkirjad kõlavad praeguse lugeja jaoks õige poleemiliselt, kuid enamiku moodustavad asjalikud, hea teoloogilise tasemega pikemad kirjutised (sageli küll apologetilise kallakuga needki), milles koostamine-tõlkimine pidi autorilt nõudma palju töötunde.

Eduard Profittlich diplomaadina

Kuna Püha Tooli suursaadik A. Zecchini, kes oli E. Profittlichi eelkäija Eesti apostelliku administraatori ametis, elas Riias, pidi tema järglane paratamatult tegelema ka Eestit puudutavate diplomaatiliste küsimustega. Esimene neist oli konkordaat Eesti Vabariigi ja Püha Tooli vahel, mida oli hakanud ette valmistama Zecchini. Läbirääkimised sel teemal katkestas alles Nõukogude okupatsioon. Aastal 1933 nimetas Eesti Vabariik oma saadiku Püha Tooli juurde, aastal 1935 nimetas Püha Tool oma saadikuks (nuntsiuseks) Eestis ja Lätis ülempiiskop Antonino Arata.

Teatud mõttes võiks E. Profittlichi tegevuse kõrgpunktiks nimetada tema piiskopikspühitsemist – ta oli ka esimene Eesti Vabariigi kodanik, kes katoliku piiskopiks pühitseti – mis toimus 27. detsembril 1936 Tallinnas. Samuti võib seda sündmust võtta Püha Tooli tunnustusena tööle, mida apostellik administraator oli teinud n-ö lihtpreestrina viis aastat. Kõrgpunktiks võiks ent samuti võtta aasta 1939, sest kiriklik töö näitas pidevat kasvutendentsi kuni baltisakslaste ümberasumiseni.

Märtrisurm

Siis aga saabus „katsumiste aasta“ 1939 – ateistlik okupatsioon – ja innukal hingekarjasel tuli esiteks läbi kannatada kõige saavutatu toores lammutamine Nõukogude okupatsioonivõimu poolt, lõpuks aga

koguni anda oma elu. „See oleks kõige ilusam lõpp minu elule,“ oli piiskop kirjutanud sellest väljavahet 8. veebruaril 1941 kirjas oma teele, mis jäi tema viimaseks. Pole kahtlust, et tema ise nägi oma elu kõrgpunkti just siin.

Ainult vähesed katoliku vaimulikud omasid Eesti Vabariigi kodakondsust (nagu E. Profittlich ja paater Henri Werling). Osal neist tuli küll maalt lahkuda kiriku korraldusel, sest nuntsius Arata kartis kogu kohalikke keeli valdava vaimulikkonna hävimist, ent Saksa kodakondsusest vaimulikud pidid lahkuma sundkorras (baltisakslaste ümberasumist juhtiva saksa-vene komisjoni otsusel). Ümberasumise läbi kaotasid katoliku kogudused ka hulga aktiivseid lihtliikmeid.

Piiskopile käidi mitmelt poolt peale, et temagi lahuks koos ümberasujatega, kuid E. Profittlich jäi oma kohale. Küll aga määras ta paater Henri Werlingu oma kohusetäitjaks, juhuks kui ta ise peaks takistatud olema. Tema arreteeritud saabusidki 27. juuni hilisõhtul; vaevalt kaheksa kuud hiljem suri piiskop Kirovi vanglas, kus tähistas oma 52. sünnipäeva. Ülekuulamisprotokolli järgi oli süüdistajaks kaasvang Karl Savi (sünd. Valgas 1913). Tänapäevani ei ole õnnestunud leida ühtki teist kaasvangi, kes võiks pealtnägijana kinnitada või ümber lükata ülekuulamisprotokollides leiduvaid andmeid, küll aga on meil kahe vaimuliku kaasvangi tunnustus, et piiskop pühitses oma viimase püha armulaua Kirovi vanglas, mõni tund enne surma. Tõenäoliselt maeti ta sama vangla kalmistule.

Õndsakskuulutamine?

30. mail 2003 avati Peterburis kiriklik protseduur ülempiiskop Eduard Profittlichi ja 15 saatusekaaslase õndsakskuulutamiseks (kõik Nõukogude Liidus asetleidnud tagakiusamiste ohvrid). Jääme ootama uudiseid Roomast.

Eesti katoliiklaste ringkiri Maarjamaa hakkas ilmuma piiskop Eduardi küüditamise 20. aastapäeva puhul ja tõi ära ühe tunnistaja, Marta Murdu jutustuse. Kümme aastat hiljem ilmus piiskopile pühendatud erinumber, milles leiame Vatikani Raadio vahendusel Eestissegi jõudnud usutelu Alma ja Nikolaus Sarre'ga. Mõlemad numbrid (1 ja 20) on nüüd Maarjamaa veebilehel kõigile kättesaadavad. Ka Kiriku Elu on avaldanud hulga dokumente ja mälestusi, sh piiskop Eduardile pühendatud erinumbri (5/1990). Omaette eestikeelset raamatut meil tema kohta veel pole.

Need, kes saksa keelt oskavad, võivad lugeda 2000. a Saksamaal ilmunud dr Lambert Klinke hästidokumenteeritud ülevaadet „Erzbischof Eduard Profittlich und die katholische Kirche in Estland 1930-1942“.

Vello Salo ringkiri Maarjamaa nr 2 (133), peetripäev 2011

PIHTIMUS

E. Puhilas

Vastu tuult ja vastu tormi
on kulgenud mu elutee.
Olin laps ja poisiohtu,
kui see tee sai alguse.

Seda teed ma üksi käisin,
jäljed teele tallasin,
kukkusin ja jälle tõusin,
vahel teelt ka eksisin.

Tormi enam ma ei kuule,
pärituult mul kulgeb tee.
Aastaid haihtunud kui tuulde,
kaasa viisid nooruse.

Noorust taga ma ei leina,
vaid rühin vapralt edasi,
kuigi tean, et tee viib sinna,
kust ei tulda tagasi.

Rahvuskangelase Selma Rätsepa surmast möödub 11. juulil 70 aastat.

*Enn Tarto,
üks metsas ellujäänutest.*

11. juulil 1941. aastal mõrvasid kommunistid Tartumaal Kudina vallas perenaiste seltsis ja tuletõrjeühingus agaralt tegutsenud Selma Rätsepa (10.02.1900-11.07.1941).

Selma Rätsepa abikaasa leitnant Erich Rätsep oli metsavend ning teda jälitati. Metsast Eerika tallu loomi söötma läinud Selma Rätsep arreteeriti ning temalt hakati nõudma Erich Rätsepa ja teiste metsavendade asukohta. Leitnant Erich Rätsep võitles Suvesõjas okupantide vastu. Ta ei olnud metsavendade laagris, kuid selles laagris, kust lahkus omavoliliselt Selma Rätsep, varjas end umbes 50 inimest - peamiselt lapsed, vanurid ja naised. Mehed olid lahinguväljadel. Selma Rätsep viidi Kudina vallamajja. Kuna ta metsavendade asukohta ei reetnud, piinati teda vallamaja punanurgas metsikult, nii et sein Stalini pildi all oli verine. Mõnitamise ja eriti metsiku piinamise järel ohver suri, kuid metsas end varjanud lapsed, naised ja vanurid jäid ellu. Kudina vallas kommunistide poolt mõrvatud Selma Rätsepa, Aleksander Sepa, Raimun Sepa, Karl August Värnomasingu, Kaljo Värnomasingu ja teiste matusetalitus toimus Maarja-Magdalena kirikus 18. augustil 1941. aastal.

Mälestuskogunemine Valgamaal,

Valgamaa Memento liikmed, Siberis sündinud. Vasakult: Mare Rosenberg, Enno Kase ja Erna Boginskaja.

Kõneleb Valga linna aselinnapea Enno Kase, Memento juhatuse liige.

Keeni raudteejaamas 25. märtsil 2011

Siit, Keeni raudteejaamast algas pikk teekond tundmatusse 25. märtsil 1949.a.

Mälestuskogunemine Valgamaal, Keeni raudteejaamas 25. märtsil 2011. Sõna võtab Valga Maavalitsuse sekretär Tõnis Lass.

Sellest jaamast viidi enamus valgamaalasi ja Viljandi inimesed, mitte Valgast. Valgas rong ei peatunud, sõitis aeglaselt. Inimsed loopisid kirjakesi oma nimedega aknast ja mõned ke leiti sõnumiga.

Märtsiküüditamisest on möödunud 62 aastat

Salme Loorand

Oli 1949. a 25. märtsi varahommik. Magasime toanaabriga, kui korteriperenaine meid öösel kell kolm äratas ja ütles, et passikontroll on ukse taga. Öhtul käisime Nõmme kultuurimajas tantsimas. Hiljem meenutasin, et rahvast oli kuidagi vähe ja oldi murelikud. Kindlasti oli noortel teada, et midagi toimub.

Sisse tulid neli meest ja üks naine (arvatavasti juut). Hüüti "Passikontroll kõigile!". Minule öeldi, et oleks vaja rääkida ning loeti ette venekeelne paber. Tõlk pomises, et olen saadetud asumisele väljaspoole ENSV piiri. Isa oli arreteeritud 25. novembril 1944. a. Siis me veel ei teadnud, et isa oli juba augustis 1945 surnud vangilaagris. Naine jäi minu juurde seniks, kuni vahetasin sõidu jaoks riided. Olin varem juhuslikult kohanud Nõmme jaamas tuttavat naist, kes ütles, et kui mind ära küüditatakse, pangu ma selga nii palju riideid kui saan, sest võib-olla võetakse ülejäänud ära, nagu nendega tehti. Valvur väga imestas, kui toppisin selga mitu kleiti ja pluusi. Ühe valge määndunud pluusi viskasin laua alla. Noor ENKVD poiss Nõmme miilitsakoolist korjas selle maast üles ja ütles mulle, et küll läheb seda mul veel tarvis. Selle valge pluusi eest sain Venemaal pool ämbrit kartuleid. Suur tänu talle!

Jätsin korterirahva ja toanaabriga jumalaga. Kaasa oli võtta pool leiba, kilo herneid ja paar kilo suhkrut. Mõned riided, palju neid siis oli, olid kaks sõda üle elanud. Vanemate kodust maal oli laastamine üle käinud.

Õues ootas auto miilitsaga, kellel oli püss käes. Kindlasti arvas ta, et tuuakse suur kurjategija. Sõit läks Tallinnasse Karu tänavale tööstus-

kooli, kus mu vend õppis. Poisid ühiselamutubades olid juba üleval, sest varem oli just kedagi ära viidud. Vend tuli poole tunni pärast ja ütles mulle: "Õde, ära muretse, küll me hakkama saame." Siis tuli alles nutt peale. Ei teadnud ka seda, mis on emaga juhtunud. Sõit läks uuesti tagasi Nõmmele, kust võeti kaasa mulgimaa tüdruk. Edasi sõitsime tema venna kooli.

Kella kuue paiku jõudsime Ülemiste jaama. Seal olid autod inimestega, verekoerad, pritsimehed, venekeelne kisa ning naiste ja laste nutt. Meid pandi vagunisse nr 16. Pool vagunit oli juba täis ja kogu aeg toodi rahvast juurde. Uksed löödi kinni ja pärast lõunat läks sõit Aruküla jaama. Jaamas sai püssimehe saatel poes käia, ostsin leiva ja paari sukki. Öö veetsime Aruküla jaamas. Järgmisel hommikul toodi veel inimesi juurde. Jaamas ei tulnud kaks noormeest enam rongi tagasi. Kuna seal oli nii palju inimesi, õnnestus neil kindlasti rahvahulka ära kaduda.

Vagunis oli neli kolmeaastast last, viis noort tüdrukut, ülejäänud mehed ja lesknaised. Kokku 34 inimest oma kottide ja varanduse otsas - kõik, mida oli suudetud suure ehmatusena kaasa võtta. Vagunis oli punkriahti, mida kõeti, ja põrandas auk. Meil, tüdrukutel, oli tegemist, et seal augu peal käia. Hommikul ütles üks papa, et meie tüdrukud käisid öösel pissul, meil oli nii häbi. Hiljem ei olnud mingisugust häbi, kui Venemaal lasti vagunist välja oma isiklike vajaduste tarbeks ja püssimees seisis irvitava näoga selja taga. Söögiks anti mingisugust putru ja heeringapeadega suppi. Palju meie seda suppi sõime, ei mäleta.

Abakani jaama jõudsime 9. aprillil 1949. Krasnojarski Krai Nazarovi rajoon. Vagunist väljudes läks

lahti tõeliseks orjakauplemiseks, kus ümbruskonna kolhooside ja sovhooside esindajad valisid töövilmelisi inimesi.

Meie, ühe vaguni inimesed, sattusime ühte sovhoosi. Sõitsime öösel 60 kilomeetrit mööda porist ja savist teed, vihma sadas, ime et kõik tervelt sovhoosi klubisse kohale jõudsime. Hommikul oli ime nagu näitusel. Kalmõkke nägime siis esimest korda. Muidugi kuulsime sõnu „fashiist“ ja „bandiit“, „pekske sakslasi“. Eesti keelt peeti saksa keeleks. Seejärel jagati kortereid, 5x3 m² tube, kus oli pliit ja laudadest nari. Olime seal mina vennaga, mulgimaa neiu vennaga ja naine kahe väikese tütreaga. Üks saksa naine tuli meid vaatama ja tõi omaküpsetatud "koogi", mis oli tehtud külmavõetud kartulitest. Siis mõtlesin küll, et kas tõesti pean niisugust toitu sööma. Järgmisel hommikul kamandati meid kontori juurde, et meid tööle määrata, ja anti avanssi. Palju seda oli, ei mäleta, aga osta ei saanud selle eest midagi. Pood oli täiesti tühi. Öhtul anti vormileib, mis oli teab millest küpsetatud.

Hiljem suhtusid kohalikud meie inimlikumalt, kui nägid, et me teeme korralikult tööd. Raha eest käisime 20 kilomeetri kaugusel kolhoosis jahu ja liha ostmas. Mõnel perekonnal oli palju riideid kaasas, mida nad vahetasid toiduainete vastu. Kui saime teada, et ema koos võõrasisaga on elus, hakkasime vennaga pakke saama.

Minu esimeseks tööks oli koos teise tüdruku Ly'ga jõest vett tuua, milleks anti meilt härg käruga ja veetünn. Härg juba teadis, kuhu minna. Tõstisime tünni vett täis, aga härg ei kavatsenudki veest välja tulla. Minul ja Ly'l olid kõrge kontsaga kingad ja lillelised seelikud seljas. Kohalikud 10-12aastased vene

poisid naersid meie üle, lõpuks sosistasid nad härgjale midagi kõrva ja kohe oligi ta veest väljas. Igasugust tööd sai tehtud: lauda põrandaid pestud, seakarjas oldud, lambalaudas valvatud ja karjas käidud. Ühel ööl, kui olin lambalaudas valves, leidsin hommikul surnud lambatalled. Istusin paku otsas ja nutsin, sest teadsin, et karistuseks saan mineku põhja või söekaevandusse, millega kogu aeg hirmutati. Hommikul tuli brigadir ja leidis mu nutmas. Rääkis talle loo ära, tema ütles, et loll oled, võttis hargi ja mattis surnud talled sõnniku alla. Ütlesin talle, et kui sõnnik ära viiakse, leitakse lambad. Tema vastas, et keegi ei hakka seda ära vedama, vaid tall pannakse suvel põlema. Ühel päeval, kui olin lambaid karjatamas, hüüdsid vene poisid, et tall põleb, peab sinna minema. Oh imede maa!

Imede maa tunde tekitas ka kartuli panek labidaga - mina teen augu, sina paned kartuli ja kolmas lükkab kinni. Me rääkisime, et seda võiks üks inimene teha. Selle peale vastati, et Moskva käsk.

Töö oli raske, aga ellu jäime.

Kõige raskem oli 1950. aasta sügis viljakui-vatis. Auto pealt tuli maha laadida umbes 50ki-losed kotid viljaga. Nädalapäevad suutsin seda tööd teha, siis oli minu 55st kilost alles vaevalt 45. Igaks lõunaks oli seal hapukapsasupp õliga - tasuta. Seda ei mäleta, mida hommikul ja õhtul sõime, ööbisime kohapeal kolhoosi "puhkema-jas".

Palju oli kuulda ka eestlaste abiellumistest, keegi ei abiellunud kohalikuga. Pidasime jõulu-pühi, lihavõtteid, jaanipäeval tegime tuld.

Lambakarjas kohtusin mehega, kes aitas õh-tuti lambaid koju saata. Armusin mehesse või tema minusse, kes seda enam teab. 1951. a augustis sündis poeg ja 1954. a aprillis tütar. 1955. a juunis vabastati mind asumiselt ning jaanipäeval olin kahe lapsega Lääne-Virumaal Nõmm-külas ema juures. Mees vabanes 1956. Elasime mõlemad õnnelikult, saime head töökohad.

Lastel - pojalt ja kahel tütrele - on kõigil kõrg-haridus, samuti ka nende abikaasadel. Samuti on nende lapsed kõik väga tublid. Mees puhkab juba 22 aastat Rakvere linna kalmistul. Nüüd elan juba kuuendat aastat Viimsis, lapsed mu-retsesid korteri. Olen kõigile väga tänulik. Suurim rõõm on, kui tulevad külla 13 lapselast koos oma vanematega. Kolm lapselast õpivad Viimsi koolis.

Mälust ja müürist

lugeja kiri

Oleme oma väärikuse tasemel püstitanud igasuguseid mälestusmärke. Arvan, et mälestusmärgi algatus peab tulema kogukonna poolt, siis ei rohtu tee tema juurde. Ärimaiguline ettevõtmine üksikisikute poolt jääb inimliku tähelepanuta ja tihti tuulte hallata.

Veebruarikuu üritusel Estonia kontserdisaalis kõlas taas üleskutse mälestusmüüri rajamiseks. Kas me elame nii hästi, keegi pole hädas ja lausa peame nimed kivisse raiuma? Kelle jaoks ja kelle arvelt me seda teeme? Kutsun üles avaldama julgelt arvamust, kas seda on praegu vaja.

H.K

Toimetuse veerg

Inimlapsele on antud läbida
lustiline lapsepõlv,
tegu täisiga,
väärikas vanaduspõlv.

Aeg on seatud niipidi käima. Igal ajal on oma võlu ja valu. Läheme sellega kaasa, lastes lahti eelnevast.

62 aastat on möödunud küüditamisest ja 20 meie riigi taasiseisvumisest. On, mida meenutada ja mälestada, on, millest nüüd ja praegu rõõmu tunda, ja on ka seda, millele tulevikku vaadates mõelda. Anname teatepulga üle noorele, meie endi poolt tugevaks ja tubliks kasvatatud põlvkonnale, sest maailma lõppu ei suuda nangunii keegi joosta.

Rohkem rõõmu ja vähem vimma nii täna kui homme!

Toimetus

Õnnitleme 2011. aasta juubilare!

Memento Harjumaa Ühendus

95. sünnipäev

Meta Sillat
Sigrid Koit

85. sünnipäev

Juula Virroja

80. sünnipäev

Aili Jõgi
Arved Vederik
Laine Pals
Meedi Kask

75. sünnipäev

Tiia Vesker
Arvi Paal

70. sünnipäev

Uno Sirel
Rein Purje

60. sünnipäev

Peep Leitmäe

55. sünnipäev

Ann Eskel-Ustav

Memento Viljandi Ühendus

80. sünnipäev

Benno Kalmus
Aleksander Pasti

75. sünnipäev

Maie Feldmann
Aime Soosalu

70. sünnipäev

Leili Liplap

Pärnu Memento Ühendus

95. sünnipäev

Erika-Hendriette Õun

90. sünnipäev

Maimu Teder
Lovis Ney

85. sünnipäev

Erich Juhansoo
Helmi Talviste

80. sünnipäev

Ingrid Sõber
Evgeni Sergejev
Edgar Tammel

75. sünnipäev

Ilmi Tamar
Eha Martinson
Mare Siim
Ahto Pärn

70. sünnipäev

Heljo Nõmm
Enn Laur
Lilli Männik

Tööpataljonlaste Ühing

90. sünnipäev:

Vassili Grichin
Evald Hallik
Vahur Järvela
Veljo Valgma
Robert Looga
Karl Kivastik
Erlich Vörk
Arnold Anton
Elmar Lelle
Oskar Rohila
Aleksander Margus
Ilmar Kurm
Johannes Tammiksaar
Kalju Ottender
Edgar Tammerand
Hans Teets
Johannes Kohal

85. sünnipäev:

Meinhard Ojala
Gustav Kaskman
Aino Runge
Karl-Eduard Rohtaas

75. sünnipäev:

Aivi Ivainen

Memento Rakvere Ühing

90. sünnipäev

Paula Mäll
Ines Väravas
Elfriede Mäepõld

85. sünnipäev

Velli-Eleste Tamm
Udo Lepp
Helene Albert
Viktor Puusepp

80. sünnipäev

Milvi Tiimus
Laine Johanson
Margaret Pani
Otto Ots

75. sünnipäev

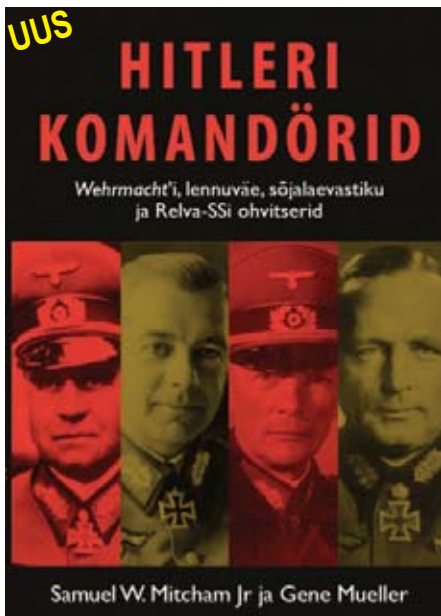
Heldi Teppan
Leida Lambur
Lorete Sinov
Salme Laansalu
Elle Tsvetkova
Aino Lauväli
Eino Puhilas
Elo-Helgi Margumets
Raissa Ivaste

70. sünnipäev

Meida Puhilas
Enn Koppel
Anna Kalvik

65. sünnipäev

Hilja Jonutis

See raamat on oma esmaväljaandest (1992) alates olnud maailmas üks populaarsemaid Kolmandat Riiki käsitlevaid teoseid. Selles haaravas uurimuses vaadeldud kindralite, admiralide, tankikomandöride, allveeässade ja lahingulendurite seas leiame tuntuimatest isikutest Hermann Göringi, Wilhelm Keiteli, Karl Dönitzi ja Walter Modeli, kuid ka vähem tuntud, ent nendega võrdväärselt huvitavad tegelased: Erhard Milchi, juudi apteekri poja, kellest sai Luftwaffe's mees number kaks, Theodor Eicke, koonduslaagrite võrgu arhitekti ja kuulsa SS-Totenkopf'i diviisi looja, allveelaevakapten Wolfgang Lüthi, kes on vastutav 43 laeva uputamise eest, SS-Hauptsturmführer Michael Wittmanni, kes hävitas ühes lahingus 30 Nõukogude tanki, ja palju teisi. Raamat annab nende Saksa väejuhtide iseloomujoontest, võimetest ja puudustest tõepärase ülevaate, heites kõrvale levinud eelarvamused. Tulemuseks on paljastav mosaiikpilt neist, kes juhtisid 20. sajandi kõige brutaalsemat sõjamasinat.

Autorid:

Dr. Samuel W. Mitcham Jr. on endine Henderson State University, Georgia Southern University ja University of Louisiana (Monroe) professor ning West Pointi Sõjaväeakadeemia külalisprofessor. Ta on rohkem kui 40 Suur-Saksamaa relvajõude käsitleva raamatu autor.

Dr. Gene Mueller on Idaho Lewis and Clark University, Henderson State University ja Texas A & M University (Texarkana) endine professor ja dekaan, alates 2009 on ta pensionil. Tema koostatud feldmarssal Wilhelm Keiteli biograafia on leidnud positiivset vastukaja.

GRENADER GRUPP

Harald Riipalu lugu on jutustus Eesti ühe legendaarsema ohvitseri elust. Nii nagu Riipalu elugi, jaguneb raamat tinglikult kolmeks osaks.

Esimeses kirjeldatakse Riipalu lapsepõlve ja teenistust Eesti Kaitseväes. Täpsustamist leiavad mitmed seni levinud ebatäpsused Riipalu eluloos. Põgusalt puudutatakse ka kogu Riipalude perekonna lugu.

Teine osa räägib Riipalu sõjaväelase karjäärist, millest põhiosa moodustab Riipalu teenistus Saksa armees. Veidi põhjalikumalt leiavad kajastamist, seni vähem kirjutatud perioodid ja sündmused. Kindlasti on selleks 36. kaitsepataljoni osa ja samuti Novogrudokis aset leidnud väidetavad sündmused. Endise kriminaalpolitseiniku poolt analüüsitud Nõukogude ülekuulamismaterjalid annavad üsna värvika pildi nii sündmustest kui ka läbiviidud uurimiste käigus tuvastatud.

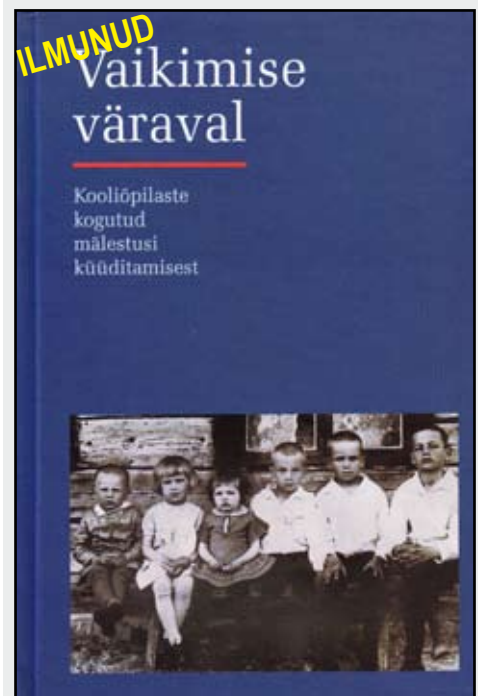
Raamatu lehekülgedelt näeme, et ka rahvusvahelise uurimiskomisjoni aruandeid on võimalik tõlgendada erinevalt.

Lisadena on toodud seni avaldamata

arhiividokumente ja samuti Riipalu poolt või Riipalu kohta kirjutatud.

Raamat on kirjutatud lihtsas ja kergesti loetavas vormis. Lisaks arhiivianndmetele ja erinevatele dokumentidele, on raamat kasutatud hulgaliselt sõdurite ja teiste kaasaegsete mälestusi. Harald Riipalu lugu peaks andma huvitavaid faktitäpsustusi tõsisemale sõjaajaloo huvilisele, samas on siin lõbusa alatooniga sõdurite mälestusi, mis pakuvad lugemisrõõmu ka laiemale lugejaskonnale.

GRENADER GRUPP

Tänavu möödub 10 aastat päevast, mil tollane president Lennart Meri kutsus kooliõpilasi üles panema kirja represseeritute mälestusi. Kogutud mälestused avaldati raamatus „Vaikimise väraval“.

TÄNAPÄEV

Küüditatute kooliolud varsti kaante vahel.

10 a hiljem kordas Memento Liit taolist üritust nimetuse “Küüditatute kooliolud” all. Kooliõpilastelt saabus 68 tööd, mis Rein Purje eestvedamisel ilmuvad peagi raamatuna meie lugemislauale.

Lapsed näevad ja tõlgendavad asju teisiti kui täiskasvanud, ka värvib aeg mälestusi erinevate värvidega, kuid just sellistena on need kogemused vorminud nende lugude jutustajaid inimesteks, kes nad on täna.

Töö põlluga

Anne Eenpalu

Memento Tallinna Ühenduse juhatuse liige, leinaseisaku korraldaja

Töö põlluga on üks raskemaid töid. Töö põlluga on õnnistatud töö, sest põld on leib. Leib on elu.

Kui Eestimaa Kommunistlik Partei ja KGB poleks 1949. aastal Siberisse küüditanud üle 20 000 talupere, oleks praeguses Eesti Vabariigis palju tugevaid põlistalusid, milles töösused kooskõlas loodusega, tööetika, vastutus ja peremehetunne.

Leinaseisak

*Vabadussõja Võidusamba jalamil
USA suurksaadik
Michael C. Polt ja Hallie Polt*

Kõige hullem oli Nõukogude võimu vaimne terror. Külge kleebiti sildid *kulak* ja *rahvavaenlane*. Mida see tähendab? Millise rahva ja kelle vaenlane? Vaimne alandamine on kandunud juba kolmandale põlvkonnale. Kui kaua me peame taluma psühholoogilisi alandusi?

USA suurksaadik

tema ekstsellents Michael C. Polt ja Hallie Polt

Memento Tallinna Ühenduse leinaseisaku organiseerimisel oli tihe koostöö presidendi, riigikantselei ja kaitseväge protokolliosakonnaga. Lisandus ka Ameerika suursaatkonna sekretariaat. Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku peapiiskop Andres Põder kooskõlastas üheaegse kirikukellade helistamise ja andis oma kõnes küüditamise ohvritele nii õnnistuse kui mälestuspalve. Euroopa Parlamendi saadik Tunne Kelam kajastas kommunistlikku terrorit olemuslikult ja üldisemalt, Peep Varju kutsus oma sisukas pöördumises Eesti Vabariigi valitsust ja riigikogu rahva ette tulema, et lõpuks ometi tunnustataks relv käes võõrvõimu vastu sõdijaid ja antaks au kannatanutele. Tallinna aselinnapea Taavi Aas tänas oma mälestuspöördumises Memento Tallinna Ühendust hea ja sujuva koostöö eest.

Kõik eelpoolnimetatud ametlikud kõnelejad asetasid rahvusvärvides pärjad Vabadussõja võidusamba jalamile. Memento Liidu poolt asetas pärja Tiiu Teesalu, Tallinna Memento Ühenduse poolt esimees Leo Õispuu.

Pärgade asetamise tseremoonia algas presidendi, valitsuse ja riigikogu ühispärja panekuga. Kaitsejõudude pärja asetasid õhuväe ülem brigaadikindral Valeri Saar ja Kaitseliidu

peastaabi ülem kolonelleitnant Kajari Klettenberg. Ameerika Ühendriikide suursaatkonna poolt asetasid pärja suursaadik tema ekstsellents Michael

*Euroopa parlamendi saadik
Tunne Kelam*

C. Polt ja proua Hallie Polt. Leinakimbu ohvrite mälestuseks panid Lindatütred, Kodutütred ja Kalevipojad ning ühiskondlikud organisatsioonid.

Meestelaulu Seltsi meeskoor Kuno Arengu dirigeerimisel lõpetas leinaseisaku ühislauluga „Eesti lipp“. Leinaseisakut kajastasid Tallinna Televiisioon ja Raadio 4.

President Toomas Hendrik Ilves osales tund aega hiljem küünalde süütamise aktsioonis Vabaduse väljakul.

Kõigile asjaosalistele on saadetud tänukirjad.